

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый
Кафедра гісторыка-культурнай спадчыны

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

Д.В. Герасіме́нак

«20» чэрвеня 2023 г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

Ю.М. Галкоўская

«20» чэрвеня 2023 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

МУЗЕІ БЕЛАРУСІ

для спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай
спадчыны (па напрамках)

Складальнік: Лупашка І.Г., дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны

Разгледжана і зацверджана на пасяджэнні Савета факультэта
інфармацыйна-дакументных камунікацый

« »

20 г., пратакол №

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Навукова-метадычны савет установы «Музей «Замкавы комплекс «Мір»;

А. А. Іназемцава, намеснік дырэктара па творчай дзейнасці ўстановы культуры «Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў Рэспублікі Беларусь», кандыдат мастацтвазнаўства

ЗМЕСТ

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	4
2 ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	7
2.1 План-канспект лекцый	7
3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	18
3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў	18
4 РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ	21
4.1 Заданні для самастойнай работы студэнтаў	21
4.2 Пытанні для экзамена	21
5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ	24
5.1 Тэматычны план	24
5.2 Асноўная літаратура	25
5.3 Дадатковая літаратура	25

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Музейная сетка Беларусі мае трывалыя традыцыі, якія сфарміраваліся яшчэ ў папярэднія стагоддзі. Станаўленне і дзейнасць музеяў цесна звязана з асаблівасцямі гістарычнага працэсу, што разгортваўся на беларускіх землях. Роля музейных устаноў у развіцці сучаснага грамацтва не абмяжоўваецца толькі рамкамі культурнага развіцця краіны, а выходзіць далёка за іх межы. Авалоданне тэарэтычнымі ведамі і практычнымі навыкамі ў рэчышчы вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» робяць яе надзвычай актуальнай у працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

Вучэбна-метадычны комплекс вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прызначаны для студэнтаў 3 курса спецыяльнасці «Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны».

Вучэбная дысцыпліна «Музеі Беларусі» непасрэдна звязана з шэрагам музейнаўчых («Гісторыя музейнай справы», «Ахова гісторыка-культурнай справы» і інш.), агульнагістарычных і спецыяльных гістарычных вучэбных дысцыплін («Гісторыя беларускай дзяржаўнасці», «Нумізматыка», «Фалерыстыка», «Геральдыка») і інш.

Прадметам вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» з'яўляюцца праблематыка гісторыі развіцця музейнай справы ў Беларусі, працэс фарміравання музейнай сеткі краіны, зборы дзяржаўных і прыватных музеяў Беларусі, дзяржаўная музейная палітыка, асноўныя накірункі дзейнасці і перспектывы развіцця беларускіх музеяў, музейныя арганізацыі і нацыянальнае музейнае заканадаўства.

Вызначальнай мэтай выкладання дысцыпліны з'яўляецца вывучэнне студэнтамі сучаснага стану музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь, асноўных кірункаў дзейнасці беларускіх музеяў і іх перспектывы.

Мэтавая накіраванасць вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прадугледжвае вырашэнне шэрагу задач:

- прасачыць на фактычным матэрыяле асноўныя этапы станаўлення і развіцця беларускіх музеяў;
- выявіць характэрныя тэндэнцыі і асаблівасці арганізацыі музейнай справы ў Беларусі на сучасным этапе;
- вызначыць уплыў сацыяльна-эканамічнага, унутрыпалітычнага і культурнага развіцця на сучасны стан і дзейнасць музеяў Беларусі;
- сфарміраваць уяўленне аб музеі як сацыякультурным інстытуце;
- разгледзець айчынную практыку падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы і аховы гісторыка-культурнай спадчыны.

У выніку вывучэння курса студэнты павінны *ведаць*:

- асноўныя этапы развіцця музейнага будаўніцтва ў Беларусі;
- асноўныя кірункі дзяржаўнай музейнай палітыкі;
- структуру музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь;

- сучасны стан музеяў і музейнай справы Беларусі;
- асноўныя кірункі і дасягненні ў музейным будаўніцтве на сучасным этапе;

- ролю музеяў у развіцці культуры краіны.

Студэнты павінны *ўмець*:

- аналізаваць крыніцы і літаратуру па гісторыі музейнага будаўніцтва ў Беларусі;

- даць характарытыку беларускай музейнай сеткі;

- аналізаваць гісторыю стварэння і вопыт дзейнасці асобных музеяў, склад іх калекцый;

- вызначаць месца і ролю музеяў у культурным жыцці асобных рэгіёнаў.

Студэнты павінны *валодаць*:

- прафесійнымі навыкамі ў аналізе і выкарыстанні інфармацыйных рэсурсаў музеяў Беларусі;

- стварэннем інфармацыйных прадуктаў розных відаў па тэме курса;

- навыкамі музейнай кампаратывістыкі.

ВМК вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» распрацаваны з улікам пастаўленых задач, адпавядае праграме «Музеі Беларусі» і ўзгоднены з праграмамі іншых музейнаўчых вучэбных дысцыплін, якія выкладаюцца на кафедры гісторыка-культурнай спадчыны.

Актывізацыі самастойнай работы студэнтаў у накірунку пошуку і выкарыстання ведаў, атрымання самастойнага вопыта вырашэння задач садзейнічаюць такія дзейсныя педагагічныя метадыкі і тэхналогіі, як:

- гісторыка-тэматычны падыход;
- тэхналогіі праблема-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.)
- метады аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Музеі Беларусі» прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый у адпаведнасці з адукацыйным

стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны (па напрамках):

СК-7 – аналізаваць сучасны стан музейных устаноў у Беларусі і замежжы, ацэньваць перспектывы іх далейшага развіцця, у тым ліку ў сувязі з суб'ектамі турыстычнай індустрыі.

СК-8 – выкарыстоўваць сучасныя веды аб культуры і тэндэнцыях яе развіцця ў музейнай, турыстычнай і менеджэрскай дзейнасці, ахове культурнай спадчыны, навыкі педагагічнага і аратарскага майстэрства ў яе інтэрапракцыі.

Усяго па вучэбнай дысцыпліне вучэбным планам прадугледжана 116 гадзін, з іх 56 – аўдыторных (30 – лекцыйных, 26 – семінарскіх).

Вучэбная дысцыпліна вывучаецца студэнтамі на III курсе ў форме лекцыйных і семінарскіх заняткаў. Рэкамендаваная форма кантролю – экзамен.

2 ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

2.1 План-канспект лекцый

Уводзіны. Асновы заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы музейнай дзейнасці і аховы культурнай спадчыны

Асноўныя тэндэнцыі развіцця музейнай справы ў Беларусі (1918 – па сённяшні час).

Асноўныя заканадаўчыя акты Рэспублікі Беларусь у галіне аховы культурнай спадчыны і музейнай справы: Закон Рэспублікі Беларусь «Аб музеях і Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь», 1996 г.; 2005 г.; Палажэнне аб Музейным фондзе Рэспублікі Беларусь, 2006 г.; Закон Рэспублікі Беларусь 9 студзеня 2006 г. № 98-3 «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь»; Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры, 2016.

Парадак арганізацыі і ліквідацыі музейных устаноў у Рэспубліцы Беларусь.

Музейны фонд Рэспублікі Беларусь. Дзяржаўны каталог Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.

Тэма 1 Музейная сетка Рэспублікі Беларусь. Тыпалогія і прафілізацыя музеяў

Агульная характарыстыка музейнай сеткі Беларусі на сучасным этапе. Сістэматызацыя і класіфікацыя музеяў Беларусі (па розных класіфікацыйных прыкметах). Профілі музеяў (гістарычныя, мастацкія, літаратурныя, прыродазнаўчыя, навукова-тэхнічныя, комплексныя). Тыпы музеяў па роду дзейнасці і адраснай скіраванасці (навукова-даследчыя, навукова-асветніцкія (масавыя), вучэбныя, дзіцячыя). Сістэматызацыя па тыпу захоўваемай спадчыны (калекцыйныя, ансамблевыя, асяродкавыя, жывыя). Сістэматызацыя музеяў па адміністрацыйна-тэрытарыяльнай прыкмеце.

Дзяржаўныя і прыватныя музеі. Музеі міністэрстваў і ведамстваў (музеі ўстаноў сярэдняй і вышэйшай адукацыі, экспазіцыі Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Навукова-даследчага інстытута пажарнай бяспекі і пытанняў надзвычайных сітуацый Міністэрства надзвычайных становішчаў Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Анатамічнага музея пры Беларускай дзяржаўнай медыцынскай універсітэце, Музея гісторыі медыцыны і інш.).

Тэма 2 Гістарычныя і комплексныя музеі. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь

Агульная характарыстыка сеткі гістарычных і комплексных музеяў Беларусі.

Этапы развіцця Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь. Гістарычны экскурс. Пастанова Часовага рабоча-сялянскага ўраду ў Мінску аб стварэнні Абласнога музея (20.01.1919). Структура музея. Страты музея пад час савецка-польскай вайны (1919–1920).

Беларускі дзяржаўны музей (БДМ) (1923). Аддзелы музея. Дзейнасць П.В. Харламповіча, В.Ю. Ластоўскага. Стварэнне аб'яднанай сеткі музеяў краіны на чале з Белдзяржмузеям (1924). Дзяржаўная палітыка «беларусізацыі» і яе ўздзеянне на развіццё музея. Наданне музею новай назвы – Беларускі дзяржаўны культурна-гістарычны музей (1928). Страты БДМ у канцы 1920–1930 гг. у сувязі з правядзеннем рэпрэсіўных дзеянняў у дачыненні да дзячоў навукі і культуры краіны. Продаж на ўнутраных і міжнародных аўкцыёнах музейных каштоўнасцяў. Перайменаванне БДМ у Мінскі сацыяльна-гістарычны музей (1930).

Спыненне работы БДМ у сувязі з пачаткам Вялікай Айчыннай вайны. Дзейнасць у акупіраваным Мінску Гістарычнага музея (1941–1944). Страты музея пад час вайны.

Распараджэнне СМ БССР «Аб арганізацыйнай групе па стварэнні Дзяржаўнага музея БССР» (1956). Адкрыццё Дзяржаўнага музея БССР (1967). Музейныя аддзелы. Стварэнне Савета па рэстаўрацыі і кансервацыі (1983). Дзяржаўны музей БССР – буйнейшы метадычны цэнтр па музейнай і гісторыка-краязнаўчай рабоце ў Беларусі.

Рэарганізацыя музея, змена профіля і наданне новай назвы – Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі (1992). Стварэнне новай экспазіцыі, правядзенне часовых выстаў.

Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь (2011). Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, беларускага народнага строю канца XIX – пачатку XX ст., зброі XII–XX стст., рукапісных кніг XVI–XVIII стст., старадрукаў на еўрапейскіх мовах XVI–XVIII стст., паштовак к. XIX – пач. XX ст., беларускай народнай керамікі, беларускага мастацкага шкла, музычных інструментаў і інш.

Асноўныя кірункі дзейнасці музея. Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей I з'езда РСДРП /г. Мінск/ (1992), Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці /г.Мінск/ (2012), Музей гісторыі беларускага кіно /г. Мінск/ (2014), Музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі /г. Мінск/ (2014), Музей прыроды і экалогіі Беларусі /г. Мінск/ (2014).

Тэма 3 Абласныя краязнаўчыя музеі

Мінскі абласны краязнаўчы музей (г. Маладзечна).

Заснаванне Маладзечанскага абласнога музея (1959). Перайменаванне музея ў Мінскі абласны краязнаўчы музей (1964).

Дзейнасць Г.А. Каханоўскага.

Перабудовы экспазіцыі ў 1970–1990-я гг.

Паступленне ў фонды музея матэрыялаў археалагічных даследаванняў Мінскай вобласці.

Асноўныя кірункі дзейнасці музея.

Выставачная дзейнасць.

Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, пісьмовых крыніц, керамікі, драўлянай скульптуры, музычных інструментаў, асабістых рэчаў і прыжыццёвых выданняў беларускіх дзеячоў навукі і культуры і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Брэсцкі абласны краязнаўчы музей.

Заснаванне (1945) і адкрыццё (1957) Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея.

Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, мастацкая, старадрукаў і рукапісных кнігі, музычных інструментаў, зброі XVI–XVIII стст., мінералаў, горных парод, плакатаў Першай Сусветнай і грамадзянскай войнаў, матэрыялаў, звязаных з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны і інш.

Стацыянарныя экспазіцыі – «Гісторыя Брэстчыны са старажытных часоў да пачатку XXI стагоддзя», «Родная прырода».

Філіялы музея – «Камянецкая вежа» /г. Камянец/ (1960), Археалагічны музей «Бярэсце» (1972), «Выратаваныя мастацкія каштоўнасці» /г. Брэст/ (1989), Музей гісторыі горада Брэста (1990), Мастацкі музей /г. Брэст/, (2002).

Віцебскі абласны краязнаўчы музей.

Заснаванне і адкрыццё (1918) Віцебскага гісторыка-археалагічнага музея. Сварэнне фондаў музея на базе калекцый А.Р. Брадоўскага, В.П. Федаровіча, збораў Віцебскага царкоўна-археалагічнага музея, музея Віленскага вайсковага сходу, музея Віцебскай вучонай архіўнай камісіі і інш. Дзейнасць А.Р. Брадоўскага, Я.І. Васілевіча. Перадача музею будынка гарадской ратушы (1924). Стварэнне на базе Віцебскага гісторыка-археалагічнага музея Віцебскага аддзялення БДМ (1924-1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг. Наданне музею новых назваў – Беларускі дзяржаўны культурна-гістарычны музей (1928), Віцебскі сацыяльна-гістарычны музей (1932). Адкрыццё філіяла музея – Антырэлігійнага музея ў Антоніеўскім касцёле (1940). Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне дзейнасці музея пад назвай Віцебскі абласны краязнаўчы музей (1944). Стварэнне экспазіцыі музея. Выставачная дзейнасць музея.

Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, старадрукаў, зброі, пісьмовых крыніц і фотадакументаў і інш.

Асвятленне ў экспазіцыі музея гісторыі Віцебска IX–XIV стст.

Філіялы музея – Музей-сядзіба І.Я. Рэпіна «Здраўнёва» /Віцебскі р-н/ (1988), Мастацкі музей /г. Віцебск/ (1992), Музей гісторыі прыватнага калекцыянавання /г. Віцебск/ (1992). Экспазіцыя «Памяці патрыётаў Віцебшчыны».

Магілёўскі абласны краязнаўчы музей ім. Е.Р. Раманава.

Заснаванне Дзяржаўнага гістарычнага музея пралетарскай культуры (1919) на базе фондаў музея Магілёўскага губернскага статыстычнага камітэта і Магілёўскага царкоўна-археалагічнага музея. Пераўтварэнне музея ў Магілёўскае аддзяленне БДМ (1924–1928). Набыццё музея самастойнасці і новай назвы – Беларускі Дзяржаўны Акруговы краязнаўчы музей (1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг. Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея як Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея (1944).

Фондавая, экспазіцыйная, навукова-даследчая, навукова-асветніцкая работа музея. Калекцыі музея – археалогіі, этнаграфіі, нумізматыкі, прыродазнаўчая, кніг магілёўскай тыпаграфіі XVII–XVIII, жывапісу XVIII–XX стст., перыядычнага друку, матэрыялаў па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей этнаграфіі (1981).

Тэма 4 Гомельскі палацава-паркавы ансамбль

Гісторыя Гомельскага палацава-паркавага ансамбля. Збіральніцкая і калекцыянерская дзейнасць М.П. Румянцава, І.Ф. Паскевіча, Ф.І. Паскевіча.

Заснаванне і адкрыццё мастацка-гістарычнага музея імя А.В. Луначарскага (1919). Стварэнне на базе Гомельскага мастацка-гістарычнага музея імя А.В. Луначарскага Гомельскага аддзялення БДМ (1924–1928). Наданне музею самастойнасці і новай назвы – Беларускі дзяржаўны мастацка-культурны музей (1928). Музейныя аддзелы ў канцы 1920-х гг.

Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея пад назвай музей краязнаўства (1944), Дзяржаўны гісторыка-краязнаўчы музей (1945), Гомельскі абласны краязнаўчы музей (1952). Адкрыццё экспазыцыі музея (1946). Экспазіцыйная работа музея ў 1950–1970-е гг. Работа па арганізацыі адкрытага захавання фондаў у адзеле музея – Палацы Халецкіх (1980) у в. Хальч Веткаўскага р-на. Поўная перадача палаца Паскевічаў-Румянцавых (1996) Гомельскаму абласному краязнаўчаму музею. Адкрыццё мастацкага раздзела экспазыцыі ў «Паляўнічым доміку» (1997). Адкрыццё новай экспазыцыі (2003–2004).

Рэарганізацыя Гомельскага абласнога краязнаўчага музея (2006). Перайменаванне ўстановы «Музей Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» у Дзяржаўную гісторыка-культурную ўстанову «Гомельскі палацава-паркавы ансамбль» (2006).

Выставачная дзейнасць музея.

Калекцыі музея – збор прадметаў з калекцыі Паскевічаў, археалогіі, нумізматыкі, сфрагістыкі, фалерыстычная, мастацкая, прыродазнаўчая і інш.

Тэма 5 Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей

Заснаванне і адкрыццё Гродзенскага гісторыка-археалагічнага музея (1922). Традыцыі музейнай справы ў Гродна (дзеянасць А. Тызенгаўза, Ж.Э. Жылібера, Музей прыроды С. Жыўны). Дзейнасць Ю. Ядкоўскага. Перадача музею Старога замку (1924). Стварэнне новай музейнай экспазіцыі (1939–1941). Спыненне дзейнасці і страты музея пад час Вялікай Айчыннай вайны. Аднаўленне работы музея як Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея (1945). Дзейнасць музея па камплектаванню фондаў, стварэнню экспазіцыі, папулярызацыі збораў, выхаваўча-асветніцкая дзейнасць.

Калекцыі музея – археалогіі, нумізматыкі, абразоў XVII–XIX стст., «Нёманскае шкло» XIX–XX стст., вайсковага рыштунка, зброі, старадрукаў.

Асвятленне ў экспазіцыі музея гісторыі і культуры Гродзеншчыны, старажытных помнікаў Панямоння і інш.

Размяшчэнне экспазіцыі музея ў Каралеўскім палацы XVI ст. (Старым замку), Каралеўскім палацы XVIII ст. (Новым замку), доме рамесніка XVIII ст. (музей гісторыі Гарадніцы).

Філіялы музея: Музей М.Багдановіча, /г. Гродна/ (1986), Музей гісторыі Гарадніцы /г. Гродна/ (1994).

Тэма 6 Раённыя краязнаўчыя музеі

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць знаёмства з найбольш значнымі раённымі музеямі ўсіх абласцей Беларусі шляхам падрыхтоўкі студэнтамі электронных прэзентацый.

Тэма 7 Ваенна-гістарычныя музеі і мемарыяльныя комплексы

Агульная характарыстыка ваенна-гістарычных музеяў і мемарыяльных комплексаў Рэспублікі Беларусь.

Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гісторыя стварэння Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Дзейнасць Рэспубліканскай камісіі па збору дакументаў і матэрыялаў аб Вялікай Айчыннай вайне (1942). Правядзенне ў Дзяржаўным гістарычным музеі (Масква) выставы «Беларусь жыве. Беларусь змагаецца. Беларусь была і будзе савецкай» (1942/43).

Заснаванне (1943) і адкрыццё (1944) Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Першая стацыянарная экспазіцыя (1947) – асвятленне падзей Вялікай Айчыннай вайны, партызанскага руху на тэрыторыі Беларусі, вызвалення Беларусі, аднаўлення народнай гаспадаркі і культуры. Стварэнне і адкрыццё экспазіцыі ў новым будынку музея (1966).

Перабудова экспазіцыі ў 1990-х гг. – асвятленне асноўных этапаў Вялікай Айчыннай вайны, падзей 1941 – 45 гг. на тэрыторыі Беларусі. Асноўныя тэмы – гісторыя беларускага народу ў Вялікай Айчыннай вайне; падзеі на акупіраванай тэрыторыі; удзел Беларусі і яе ўраджэнцаў у баях на

франтах і ў тыле ворага. Спецыяльная пляцоўка з узорамі ваеннай тэхнікі і ўзбраення Чырвонай Арміі часоў Вялікай Айчыннай вайны.

Новы будынак і сучасная экспазіцыя музея (2014).

Калекцыі музея – пісьмовых крыніц і кінафотадакументаў, баявых ўзнагарод, баявых сцягаў, вайсковай амуніцыі часоў Другой сусветнай вайны, партызанскіх рукапісных часопісаў і баявых лісткоў, франтавых і партызанскіх малюнкаў, самаробнай партызанскай зброі, уласных рэчаў ўдзельнікаў ваенных падзей і інш.

Філіялы музея – мемарыяльны комплекс «Помнік воінам-інтэрнацыяналістам» /г. Мінск/ (1996), ваенна-гістарычны комплекс «Старая граница» (Дзяржынскі р-н).

Рэгіянальныя ваенна-гістарычныя музеі. Агульны агляд.

Гомельскі абласны музей ваеннай славы (2004). Адлюстраванне падзей ваеннай гісторыі Гомельшчыны ад старажытнасці да сучаснасці. Філіял – Музей крыміналістыкі (2010).

Віцебскі гарадскі музей воінаў-інтэрнацыяналістаў. Стварэнне (1992) і адкрыццё стацыянарнай экспазіцыі (1996). Выставачная дзейнасць.

Ваўкавыскі ваенна-гістарычны музей імя П.І. Баграціёна. Гісторыя стварэння і дзейнасць.

Кобрынскі ваенна-гістарычны музей імя А.В. Суворова.

«Музей бітвы за Днепр» (Лоеў). Іншыя музеі.

Мемарыяльны комплекс «*Брэсцкая крэпасць – герой*». Гісторыя стварэння і дзейнасць. Адкрыццё музея абароны Брэсцкай крэпасці (1956). Правядзенне творчых конкурсаў і стварэнне мемарыяльнага комплексу. Аб'яднанне мемарыяльнага комплексу і музея абароны Брэсцкай крэпасці ў мемарыяльны комплекс «*Брэсцкая крэпасць-герой*» (1971). Асноўныя экспазіцыі музея. Філіял – «Музей 5 форт» (1999).

Дзяржаўны мемарыяльны комплекс «Хатынь». Рашэнне ЦК КПБ аб стварэнні ў Лагойскім раёне мемарыяльнага комплексу «Хатынь» (1966). Адкрыццё мемарыяльнага комплексу (1969). Стварэнне новай музейнай экспазіцыі (2023).

Філіялы – мемарыяльны комплекс «Курган славы», мемарыяльны комплекс «Дальва».

Іншыя мемарыяльныя комплексы.

Тэма 8 Музеі-запаведнікі. Музей «Замкавы комплекс «Мір»

Гісторыка-культурны музей-запаведнік «Заслаўе». Дзейнасць Заслаўскага гісторыка-археалагічнага запаведніка (1967), Гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Заслаўе» (1986). Рэстаўрацыйныя работы (1967–1990).

Структура музея-запаведніка, аб'екты: музейна-выставачны комплекс, этнаграфічны комплекс «Млын», Дзіцячы музей міфалогіі і лесу, Музей-дот, музей «Гандлёвая лаўка», гарадзішча «Замэчак», гарадзішча «Вал» і былы кальвінскі збор, касцёл нараджэння Найсвяцейшай Дзевы Марыі.

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік «Нясвіж» (1993). Рэстаўрацыйныя работы. Адкрыццё для наведвальнікаў першага пускавога комплексу (2008 г.). Адкрыццё другога пускавога комплексу (2012 г.).

Структура музея-запаведніка, аб'екты: палацава-паркавы ансамбль, ратуша, касцёл Божага Цела, Слуцкая брама.

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік. Структура музея-запаведніка, аб'екты: Музей гісторыі архітэктуры Сафійскага сабора (1987 г.); Краязнаўчы музей (новая экспазіцыя існуе з 1986 г.); Музей беларускага кнігадрукавання (1990 г.); Музей-бібліятэка Сімяона Полацкага (1994 г.); Музей баявой славы (1985 г.); Музей-кватэра Героя Савецкага Саюза З. М. Тусналобай-Марчанка (1987 г.); Музей традыцыйнага ручнога ткацтва Паазер'я (1998 г.); Стацыянарная выстава «Прагулка па Ніжне-Пакроўскай» (1998 г.); Мастацкая галерэя (2002 г.); Дзіцячы музей (2004 г.); Прыродна-экалагічны музей (2005 г.).

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Музей «Замкавы комплекс «Мір». Пачатак рэстаўрацыйных работ (1983 г.). Філіял Дзяржаўнага мастацкага музея БССР (1987 г.). Дэкрэт Урада БССР «О статусе Мирского замка как историко-культурной ценности национального значения» (1988 г.). Новы праект рэстаўрацыі замка (1989 г.).

Адкрыццё першай музейнай экспазіцыі ў паўднёва-заходняй вежы (1992 г.). Уключэнне замкавага комплексу ў Спіс аб'ектаў Сусветнай спадчыны ЮНЭСКО (2000 г.). Адкрыццё замкавага комплексу «Мір» пасля рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ (2010 г.). Атрыманне статуса самастойнага музея (2011 г.).

Асноўныя кірункі дзейнасці, музейныя калекцыі.

Тэма 9 Музеі гісторыі гарадоў

Музеі гісторыі гарадоў у Беларусі: агульны агляд і спецыфіка дзейнасці.

Музей гісторыі горада Мінска. Спробы стварэння музея ў 1920-я і ў 1980-90-я гг. Стварэнне рабочай групы ў 2003 г., рашэнне Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта аб стварэнні Музея гісторыі горада Мінска (2010). Канцэпцыя па музеефікацыі гарадскога асяроддзя.

Асноўныя калекцыі. Падраздзяленні ў структуры музея: Мастацкая галерэя Міхаіла Савіцкага (2012 г.), Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д.Шчамялёва (2003 г., у структуры музея з 2010 г., новая экспазіцыя – з 2015 г.), Майстэрня-музей народнага мастака Беларусі Івана Міско (2011 г.), Мінская гарадская ратуша (2012 г.), экспазіцыя «Карэтная» (2014 г.), Музей «Лошыцкая сядзіба» і прысядзібны флігель у Лошыцкім сядзібна-паркавым комплексе (2015 г.), Арт-гасцёўня «Высокае места» (2015 г.), экспазіцыя «Мінская конная чыгунка» (2017 г.), экспазіцыя «Мінск. Верхні горад.

Археалагічны музей» (2019 г.), Выставачныя залы на вул. Ракаўскай (2022 г.).

Музей гісторыі і культуры горада Наваполацка. Стварэнне на грамадскіх пачатках (1968 г.), сучасная назва музея (1998 г.). Развіццё музея паралельна з развіццём горада.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Брэста. Заснаванне (1990 г.) і адкрыццё для наведвання (1998 г.) ў якасці філіяла Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея, з 2007 г. – перададзены ў падпарадкаванне аддзела культуры Брэсцкага гарадскога выканаўчага камітэта.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Магілёва. Заснаванне (1990 г.) і адкрыццё для наведвання (2002 г.) у будынку гарадской ратушы. Асноўная місія музея – прэзентацыя Магдэбургскай эпохі ў гісторыі горада і краіны.

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці.

Музей гісторыі горада Гомеля (2009 г.).

Асноўныя калекцыі і кірункі дзейнасці. Філіял: Музей друку і фатаграфіі (2015 г.).

Музеі горада, якія з’яўляюцца філіяламі іншых музеяў: Музей гісторыі і культуры горада Оршы (1992 г.), Давыд-Гарадоцкі музей гісторыі горада (2018 г.).

Тэма 10 Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы

Гісторыя Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту.

Крытэрыі выбару месца для музея (унікальны геаграфічны ландшафт, помнік геалагічнай гісторыі, памятная гістарычная мясціна). Заснаванне музея (1976).

Накірункі работы па стварэнні музея (выяўленне, збор і ўлік помнікаў, распрацоўка навуковай канцэпцыі, стварэнне праекта генеральнага плана музея на падставе гісторыка-этнаграфічнага раяніравання матэрыяльнай культуры Беларусі). Структурная аснова музея. Сектары – Цэнтральная Беларусь, Падняпроў’е, Паазер’е. «Мястэчка» і «Драўляная гарадская забудова». Правядзенне народных святаў на тэрыторыі музея.

Калекцыі музея.

Музей народнай творчасці «Бездзежскі фартушок» (1999). Асноўныя кірункі дзейнасці.

Мотальскі музей народнай творчасці (1995). Асноўныя кірункі дзейнасці.

Музейны комплекс старадаўніх народных рамёстваў і тэхналогій «Дудуткі» (1994). Асноўныя аб’екты і кірункі дзейнасці.

Музейны комплекс «Дукорскі маёнтак». Асноўныя аб’екты і кірункі дзейнасці.

Іншыя этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы.

Тэма 11 Мастацкія музеі

Сетка мастацкіх музеяў Беларусі. Агульны агляд.

Гісторыя *Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь*. Адкрыццё Дзяржаўнай мастацкай галерэі БССР (1939). Спыненне дзейнасці і страты галерэі пад час Вялікай Айчыннай вайны.

Аднаўленне работы Дзяржаўнай мастацкай галерэі (1944). Адкрыццё галерэі для наведвальнікаў (1946). Стварэнне першай сталай экспазіцыі (1947). Адкрыццё новага музейнага будынка (1957). Перайменаванне Дзяржаўнай мастацкай галерэі ў Дзяржаўны мастацкі музей БССР (1957). Накіраванасць музея на збор класікі айчыннага мастацтва. Дзейнасць М.П. Міхалапа, А.В. Аладавай і Ю.А. Карачуна. У. І. Пракапцова.

Адзелы музея. Навукова-даследчая і навукова-асветніцкая работа музея. Выставачная дзейнасць музея. Выданне музеем навуковых каталогаў.

Наданне музею новай назвы – Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь (1993).

Калекцыі музея – беларускага сучаснага жывапісу і скульптуры, народнага мастацтва, старажытнабеларускай пластыкі XVI–XVIII стст., іканапісу XVI–XX стст., рускага жывапісу і скульптуры XVIII–XX стст., заходнееўрапейскага жывапісу, старадрукаў і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Музей беларускага народнага мастацтва /д. Раўбічы Мінскі р-н/ (1977), Музей В.К. Бялыніцкага-Бірулі /г. Магілёў/ (1978), Дом-музей Ваньковічаў. Культура і мастацтва першай паловы XIX ст. /г. Мінск/ (1984).

Нацыянальны цэнтр сучаснага мастацтваў Рэспублікі Беларусь (2015). Гісторыя стварэння, калекцыі, асноўныя кірункі дзейнасці.

Мемарыяльны музей-майстэрня З.І. Азгура. Гісторыя стварэння (адкрыццё для наведвальнікаў – 2000 г.) і дзейнасць. Калекцыі выяўленчага мастацтва і мемарыяльны фонд.

Рэгіянальныя мастацкія музеі.

Віцебскі цэнтр сучаснага мастацтва (1998). Асноўныя кірункі дзейнасці. Калекцыі музея. Філіялы музея.

Музей Марка Шагала ў Віцебску. Дом-музей Марка Шагала (1997), Арт-цэнтр Марка Шагала (1992). Калекцыі музея.

Магілёўскі абласны мастацкі музей імя П.В. Масленнікава (1990). Стацыянарныя экспазіцыі і калекцыі музея.

Іншыя мастацкія музеі і філіялы.

Тэма 12 Літаратурныя музеі

Сетка літаратурных музеяў Беларусі. Агульны агляд.

Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры. Заснаванне (1987) і адкрыццё музея для наведвальнікаў (1991). Асноўная мэта музея –

дакументаванне і прэзентацыя нацыянальнага літаратурнага працэсу. Асноўныя калекцыі музея. Экспазіцыйна-выставачная і культурна-адукацыйная дзейнасць музея і яго філіялаў.

Філіялы музея: Літаратурны музей Максіма Багдановіча (1991), Беларуская хатка (1991), Фальварак «Ракуцёўшчына» (1991), Літаратурны музей Петруся Броўкі (1980), Хата-музей Петруся Броўкі (1985, в.Пуцілкавічы, Ушацкі р-н, Віцебская вобл.), Музей-сядзіба Францішка Багушэвіча «Кушляны» (1990, Смаргонскі р-н, Гродзенская вобл.), Музей-сядзіба Міцкевічаў «Завоссе» (1998, Баранавіцкі р-н, Брэсцкая вобл.), Літаратурны музей Кузьмы Чорнага (1993, аг.Цімкавічы, Капыльскі р-н, Мінская вобл.), Музей-дача Васіля Быкава (2014, аг.Ждановічы, Мінскі р-н, Мінская вобл.).

Гісторыя *Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы*. Сварэнне Камісіі па збору матэрыялаў літаратурнай спадчыны народнага паэта БССР Янкі Купалы (1942). Кірункі дзейнасці камісіі (збор кніг, рукапісаў, фотаздымкаў, лістоў, аўтографаў паэта, матэрыялаў, прысвечаных памяці паэта і інш). Дзейнасць У.Ф. Луцэвіч.

Заснаванне (1944) і адкрыццё (1945) Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Навукова-даследчая дзейнасць супрацоўнікаў музея. Традыцыя правядзення штогадовага літаратурнага свята «Купалаўскія чытанні» (1946). Перавод музея са структуры АН БССР у падпарадкаванне Міністэрства культуры (1963). Стварэнне творчай групы па распрацоўцы новай экспазіцыі (1973) і яе адкрыццё (1976). Аднаўленне музейнай экспазіцыі да юбілейных дат (1982, 2002). Сучасная экспазіцыя музея.

Калекцыі музея – асабістых рэчаў Янкі Купалы, рукапісаў, прыжыццёвых выданняў, арыгіналаў фотаздымкаў паэта і інш.

Філіялы музея – «Вязынка» /Маладзечанскі р-н, Мінская вобл./ (1945), «Ляўкі» /Аршанскі р-н, Віцебская вобл./ (1945), «Акопы» /Лагойскі р-н, Мінская вобл./ (1989), «Яхімоўшчына» /Маладзечанскі р-н, Мінская вобл./ (1997).

Гісторыя *Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа*. Заснаванне (1956) і адкрыццё (1959) Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа ў мемарыяльным будынку ў Мінску. Дзейнасць Д.К. Міцкевіча. Навукова-даследчая работа супрацоўнікаў музея. Выданне зборнікаў артыкулаў, успамінаў, бібліяграфічных даведнікаў. Перавод музея са структуры АН БССР у падпарадкаванне Міністэрства культуры (1963). Аднаўленне музейнай экспазіцыі да юбілейных дат (1982, 2002). Традыцыя правядзення штогадовага літаратурнага свята «Каласавіны» (1985).

Калекцыі музея – рукапісаў, аўтографаў, кінафотадакументаў, рэчавых помнікаў, асабісты архіў Якуба Коласа, бібліятэка і інш.

Сучасная экспазіцыя музея.

Філіялы музея – Мемарыяльны комплекс «Мікалаеўшчына» /Стаўбцоўскі р-н, Мінская вобл./: мемарыяльная сядзіба «Смольня»(1967),

мемарыяльная сядзіба «Акінчыцы» (1982), мемарыяльная сядзіба «Альбуць» (1990), мемарыяльная сядзіба «Ласток» (1997).

Дом-музей Адама Міцкевіча (г.Навагрудак). Гісторыя музея. Спробы стварэння музея ў 1920-30-я гг. Адкрыццё музея ў 1938 годзе. Аднаўленне музея пасля Вялікай Айчыннай вайны. Адкрыццё ў 1955 годзе. Асноўныя калекцыі музея.

Сучасная экспазіцыя музея. Асноўныя кірункі дзейнасці.

Іншыя літаратурныя музеі і філіялы.

Тэма 13 Музеі міністэрстваў і ведамстваў. Агульны агляд

Музеі ўстаноў вышэйшай і сярэдняй адукацыі. Агульны агляд. Асноўныя функцыі і формы работы.

Музеі іншых міністэрстваў і ведамстваў. Агульны агляд. Асноўныя функцыі і формы работы.

Семинарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне экспазіцыяй Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Навукова-даследчага інстытута пажарнай бяспекі і пытанняў надзвычайных сітуацый Міністэрства надзвычайных становішчаў Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Анатамічнага музея пры Беларускай дзяржаўнай медыцынскай універсітэце, Музея гісторыі медыцыны і інш. (на выбар) і далейшае іх абмеркаванне.

Тэма 14 Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі

Актуальныя праблемы развіцця музеяў Беларусі на сучасным этапе. Асноўныя сацыяльныя функцыі музеяў.

Асноўныя кірункі дзейнасці музеяў Беларусі. Сучасныя тэндэнцыі ў культурна-адукацыйнай дзейнасці беларускіх музеяў. Традыцыйныя і інавацыйныя формы работы музеяў з аўдыторыяй.

Музей як камунікатыўная сістэма.

Асноўныя тэндэнцыі экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці беларускіх музеяў на сучасным этапе. Міжнародная выставачная дзейнасць.

Навукова-фондавая і навукова-даследчая дзейнасць сучасных беларускіх музеяў.

Узаемадзеянне музеяў і турыстычных арганізацый. Музейны турызм.

3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

3.1 Тэматыка семінарскіх заняткаў

Семінарскія заняткі разлічаны на набыццё практычных ведаў па адпаведнаму курсу.

Пры падрыхтоўцы неабходна карыстацца як асноўнай так і дадатковай літаратурай, рабіць неабходныя нататкі, імкнуцца да сварэння пэўных абагульненняў на падставе набытага фактычнага матэрыялу.

Форма выканання работы – напісанне рэфератаў, вусны адказ у выглядзе паведамлення, падрыхтоўка прэзентацый, гутарка па тэме, удзел у калоквіуме, наведванне музеяў.

Семінарскія заняткі 1

Гістарычныя і комплексныя музеі (агульны агляд).

Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь

1. Класіфікацыя гістарычных музеяў.
2. Паняцце «комплексны музей».
3. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння.
4. Асноўныя кірункі дзейнасці Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе.
5. Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Семінарскія заняткі 2–4

Раённыя краязнаўчыя музеі

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць знаёмства з музеямі ўсіх абласцей Беларусі шляхам падрыхтоўкі студэнтамі электронных прэзентацый, якія прадстаўляюць найбольш значныя раённыя музеі вобласці.

Семінарскія заняткі 5

Ваенна-гістарычныя музеі

1. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Сучасная экспазіцыя музея і яго філіялы.
2. Гомельскі абласны музей ваеннай. Асноўныя формы дзейнасці. Філіял – Музей крыміналістыкі.
3. Віцебскі гарадскі музей воінаў-інтэрнацыяналістаў. Асноўныя формы дзейнасці.
4. Іншыя ваенна-гістарычныя музеі (па выбары студэнтаў).

Семінарскія заняткі 6

Мемарыяльныя комплексы

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць знаёмства з мемарыяльнымі комплексамі ўсіх абласцей Беларусі (па выбару студэнтаў, пажадана адпаведна месцу жыхарства) шляхам падрыхтоўкі студэнтамі лектронных прэзентацый.

Семінарскія заняткі 7

Музеі гісторыі гарадоў

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне і абмеркаванне экспазіцый (па выбару), якія з'яўляюцца структурнай часткай Музея гісторыі горада Мінска.

Семінарскія заняткі 8

Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту.

Этнаграфічныя музеі і турыцкія комплексы

1. Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Экспазіцыя. Асноўныя кірункі культурна-адукацыйнай дзейнасці.
2. Музей народнай творчасці «Бездзежскі фартушок».
3. Мотальскі музей народнай творчасці.
4. Іншыя этнаграфічныя музеі і філіялы (на выбар).
5. Турыцкія комплексы этнаграфічнай скіраванасці (на выбар).

Семінарскія заняткі 9

Мастацкія музеі

1. Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць на сучасным этапе.
2. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.
3. Музеі сучаснага мастацтва.
4. Мемарыяльныя і персанальныя мастацкія музеі і філіялы (на выбар): Мемарыяльны музей-майстэрня З.І. Азгура, Дом-музей Марка Шагала, музей-сядзіба І.Я. Рэпіна «Здраўнёва», кватэра-музей М.К. Сеўрука, раённы музейны комплекс імя Н. Орды і інш.

Семінарскія заняткі 10

Літаратурныя музеі

1. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры (ДМГБЛ).
2. Філіялы ДМГБЛ.

3. Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы.
4. Філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.
5. Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа.
6. Мемарыяльны комплекс «Мікалаеўшчына».
7. Дом-музей Адама Міцкевіча.

Семінарскія заняткі 11,12 Музеі міністэрстваў і ведамстваў

Семінарскія заняткі па тэме прадугледжваюць наведванне (па выбару) і абмеркаванне экспазіцый музеяў, якія з'яўляюцца структурнай часткай адпаведнага дзяржаўнага ведамства ці ўстановы – Музейнага фонда Нацыянальнага Банка Рэспублікі Беларусь, Музея пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы Навукова-даследчага інстытута пажарнай бяспекі і пытанняў надзвычайных сітуацый Міністэрства надзвычайных становішчаў Рэспублікі Беларусь, Цэнтральнага музея войск Міністэрства унутраных спраў, Музея беларускай чыгункі, Анатамічнага музея пры Беларускам дзяржаўным медыцынскім універсітэце і інш.

Семінарскія заняткі 13 Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі

1. Актуальныя праблемы развіцця музеяў Беларусі на сучасным этапе.
2. Сучасныя тэндэнцыі ў культурна-адукацыйнай дзейнасці беларускіх музеяў.
3. Асноўныя тэндэнцыі экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці беларускіх музеяў на сучасным этапе.
4. Навукова-даследчая дзейнасць сучасных беларускіх музеяў.
5. Музейны турызм.

4 РАЗДЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ

4.1 Заданні для самастойнай работы студэнтаў

Самастойная работа разлічана на набыццё практычных ведаў па адпаведнаму курсу.

Форма выканання работы – напісанне рэферату, вусны адказ у выглядзе паведамлення, электронная прэзентацыя, гутарка па тэме, удзел у калоквіуме (па выбару).

Пры падрыхтоўцы неабходна карыстацца як асноўнай так і дадатковай літаратурай. Кантроль за выкананнем КРС адбываецца ў адпаведнасці з дадатковым раскладам.

1. Агульны агляд заканадачай базы па дзейнасці музейных устаноў Беларусі.
3. Крыніцы камплектавання Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.
4. Дзяржаўная палітыка ў дачыненні да дзейнасці музеяў краіны.
5. Дзейнасць музеяў БССР у даваенны перыяд (па выбару).
6. Дзейнасць музейных устаноў на тэрыторыі Заходняй Беларусі ў міжваенны перыяд (на выбар).
7. Дзейнасць музеяў БССР у пасляваенны перыяд (на выбар).
8. Дзейнасць музеяў Рэспубліцы Беларусь (на выбар).
9. Гісторыя стварэння і дзейнасць музеяў г. Мінска (на выбар).
10. Гісторыя стварэння і дзейнасць літаратурных музеяў Беларусі (на выбар).

4.2 Пытанні для экзамена

1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры. Агульны агляд главы 19 “Музейная справа”.
2. Кірункі музейнай дзейнасці па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.
3. Вызначэнне, склад і крыніцы камплектавання Музейнага фонду па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.
4. Дзяржаўная палітыка ў дачыненні музейнай справы па Кодэксу Рэспублікі Беларусь аб культуры.
5. Развіццё музейнай справы ў БССР (1919 – 1945).
6. Дзейнасць музейных устаноў на тэрыторыі Заходняй Беларусі ў міжваенны перыяд.
7. Развіццё музейнай справы ў БССР (1945 – 1991).
8. Развіццё музейнай справы ў Рэспубліцы Беларусь.

9. Актуальныя кірункі развіцця музейнай дзейнасці на сучасным этапе.
10. Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
11. Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.
12. Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
13. Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь.
14. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
15. Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту.
16. Музеі-запаведнікі. Агульны агляд.
17. Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”.
18. Нацыянальны Полацкі гісторыка-культурны музей-запаведнік.
19. Музей «Замкавы комплекс «Мір».
20. Музей старажытнабеларускай культуры ІМЭФ НАН Беларусі.
21. Брэсцкі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
22. Музей Беларускага Палесся. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
23. Віцебскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
24. Мастацкія музеі г. Віцебска.
25. Браслаўскае раённае аб’яднанне музеяў.
26. Музей ДГКУ “Гомельскі палаца-паркавы ансамбль”. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
27. Веткаўскі музей народнай творчасці.
28. Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
29. Магілёўскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
30. Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа.
31. Мінскі абласны краязнаўчы музей. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
32. Музей гісторыі горада Мінска.
33. Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы. Гісторыя стварэння і дзейнасць.
34. Філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы.
35. Мемарыяльны комплекс “Брэсцкая крэпасць-герой”.

36. Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры.
37. Філіялы Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.
38. Турысцкія комплексы этнаграфічнай скіраванасці.
39. Музеі Беларусі як турыстычныя аб'екты.
40. Раённыя краязнаўчыя музеі Мінскай вобласці. Агульны агляд.
41. Раённыя краязнаўчыя музеі Брэсцкай вобласці. Агульны агляд.
42. Раённыя краязнаўчыя музеі Гродзенскай вобласці. Агульны агляд.
43. Раённыя краязнаўчыя музеі Магілёўскай вобласці. Агульны агляд.
44. Раённыя краязнаўчыя музеі Віцебскай вобласці. Агульны агляд.
45. Раённыя краязнаўчыя музеі Гомельскай вобласці. Агульны агляд.

5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

5.1 Тэматычны план

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		
	усяго	лекцыі	семінарскія заняткі
Уводзіны. Асновы заканадаўства Рэспублікі Беларусь у сферы музейнай дзейнасці і аховы гісторыка-культурнай спадчыны	2	2	
Тэма 1 Музейная сетка Рэспублікі Беларусь. Тыпалогія і прафілізацыя музеяў	2	2	
Тэма 2 Гістарычныя і комплексныя музеі (агульны агляд). Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусі	4	2	2
Тэма 3 Абласныя краязнаўчыя музеі	6	6	
Тэма 4 Гомельскі палацава-паркавы ансамбль	1	1	
Тэма 5 Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей	1	1	
Тэма 6 Раённыя краязнаўчыя музеі	6		6
Тэма 7 Ваенна-гістарычныя музеі і мемарыяльныя комплексы	6	2	4
Тэма 8 Музеі-запаведнікі. Музей «Замкавы комплекс «Мір»	2	2	
Тэма 9 Музеі гісторыі гарадоў	4	2	2
Тэма 10 Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту. Этнаграфічныя музеі і турысцкія комплексы	4	2	2
Тэма 11 Мастацкія музеі	4	2	2
Тэма 12 Літаратурныя музеі	4	2	2
Тэма 13 Музеі міністэрстваў і ведамстваў. Агульны агляд	6	2	4
Тэма 14 Сучасныя тэндэнцыі ў развіцці музеяў Беларусі	4	2	2
Разам	56	30	26

5.2 Асноўная літаратура

1. Гужалоўскі, А.А. Музеі Беларусі (1918-1941 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2002. – 164 с.
2. Гужалоўскі, А. А. Музеі Беларусі (1941-1991 гг.) / А.А. Гужалоўскі. – Мінск, 2004. – 192 с.

5.3 Дадатковая літаратура

3. Бамбешка, І.І. Актуалізацыя гісторыка-культурнай спадчыны Віцебшчыны сродкамі краязнаўчых музеяў у 1920 – 1930-х гг. / І.І.Бамбешка //Віцебскія старажытнасці. Матэрыялы навуковых канферэнцый. Віцебск, 20 – 21 кастрычніка 2011 г., ВАКМ. – Мінск, 2013. – С. 106 – 110.
4. Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны / І. У. Вярэніч і інш. - Мінск : Звязда, 2015. - 395 с.
5. Веткаўскі музей народнай творчасці / Склад.: Г.Р.Нячаева і інш. - 3-е выд. - Мн. : Беларусь, 2001. – 118 с.
6. Гродзенскі дзяржаўны гісторыка-археалагічны музей: першыя 100 гадоў, [1920—2020 / аўтары тэкстаў: Л. В. Абраменка і інш. - Мінск : Колорград, 2021. - 398 с.
7. Касімава, А.В. Буйныя выставачныя праекты Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі ў пачатку XXI ст. /А.В.Касімава //90 год Віцебскаму абласнаму краязнаўчаму музею. Матэрыялы навуковай канферэнцыі. Віцебск, 30 – 31 кастрычніка 2008 г., ВАКМ. – Мінск: Медысот, 2009. – С. 361 – 371.
8. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры: [прыняты Палатай прадстаўнікоў 24 чэрвеня 2016 г.: адобраны Саветам Рэспублікі 30 чэрвеня 2016 г.]: уступае ў сілу з 3 лютага 2017 года. - Мінск : Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2016. - 270 с.
9. Курбека, І. Запрашэнне ў музей: успаміны, вершы, публіцыстыка / І. Курбека. - Мінск : Кнігазбор, 2008. - 211 с.
10. Курчицкий, А.В. Страницы истории Гомельского областного краеведческого музея /А.В. Курчицкий //Краеведческие записки. К 80–летию Гомел. Обл. краевед. музея. Сб. ст. /Упр. Культуры Гомел. облисполкома. [Отв. Ред. А.И. Дробушевский]. – Гомель, 2000. – С. 17 – 34.
11. Лянкевіч, Т. Мінскі абласны краязнаўчы музей /Т. Лянкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 2001. – № 6. – С. 19 – 26.
12. Музеі Беларусі. Праблемы. Перспектывы. Інавацыі : экспазіцыйна-выставачная дзейнасць / [уклад., пер. з рус., агул. рэд. І. Б. Лапцёнак]. - Мінск : [Інстытут культуры Беларусі], 2012. – 228 с.

13. Музеі Беларусі: даведачнае выданне. – Мінск: БелЭн, 2008. – 559 с.
14. Савіцкі, Г.У. Гісторыя станаўлення і развіцця Віцебскага абласнога краязнаўчага музея / Г. У. Савіцкі // 90 год Віцебскаму абласному краязнаўчаму музею. Матэрыялы навуковай канферэнцыі. Віцебск, 30 – 31 кастрычніка 2008 г., ВАКМ. – Мінск: Медысот, 2009. – С. 14– 24.
15. Фарміраванне калекцый музея «Замкавы комплекс «Мір» (1989—2015) / [аўтары тэксту: В. Папко, Н. Усава. - Мір : Музей «Замкавы комплекс «Мір, 2016. - 86 с.
16. Чырскі, М.А. Літаратурныя вандроўкі па зямлі Купалы і Коласа / М.А. Чырскі. - Мінск : Беларусь, 2016. - 229 с.